

BRAK, A NE ZATVOR

Steve i Annie CHAPMAN,
Vruće teme: Što supružnici ne govore jedno drugome. Koprivnica: Figulus, 2013., str. 287. format 20,5 x 13 cm.

Naslov originala: *Hot topic for couples, formerly published: What Husbands and Wives Aren't Telling Each Other.* Eugene, Oregon, 2003.

O braku ima neobično puno ružnih i neukusnih šala i viceva koji bacaju negativnu sliku na ženidbu. Ova knjiga svjedoči sasvim suprotno. Ona u modernom svijetu nudi o braku vrlo pozitivne poglede i stavove jer je brak u Božjem stvoriteljskom planu u službi života, i zato posebna zajednica u svakom smislu: ... *nije dobro da čovjek bude sam...* (Post 2,18).

U tom smislu iz vrlo, pozitivne, duhovne, iskustvene i biblijske perspektive pišu o braku autori ove knjige **Steve i Annie Chapman.** Oni su u sretnom braku od 29.3.1975., u kojemu su dosegli duhovno ispunjenje i zajedničku zrelost u ljubavi; visok stupanj međusobnog uvažavanja, plodne suradnje i nesebičnog služenja; u kojemu su spoznali koliko je važno u braku biti prilagodljiv; u kojemu nisu dozvolili da im male stvari stvaraju velike probleme; u kojemu su prepoznali koliko važnost ima osmijeh u zajedničkom životu; koji su postali bračni prijatelji i svjedoč-

ki supružnici; koji su u braku otkrili Božje svjetlo te osjetili Božju providnost i milost te su primili Krista kao svojega stalnog Gosta. Bog ih je nadario glazbenim talentima i divnim pjesmama te gorljivim riječima kojima opjevavaju i raznose ljepotu i važnost braka. U svojim tekstovima i nastupima daju mnogobrojne savjete i potporu iz vlastitog iskustva temeljene na mnogobrojnim biblijskim tekstovima. Objavili su više knjiga, a u ovoj, prevedenoj na hrvatski, ističu da je važno da supružnici budu u svemu otvoreni jedno drugome i da ništa ne skrivaju jedno od drugoga. U tom smislu često koriste anketna iskustva preko 500 ispitanika, što u knjizi nadilazi njihovo subjektivno mišljenje i daje joj općeprihvaćen kršćanski stav.

Knjiga je podijeljena na deset poglavlja. U prvom autori polaze od toga da ih je sjedinila Božja providnost. U jednoj pjesmi teološki ističu: *Kad ne bi bio stvoren ti, kad ne bi bila stvorena ja, ne bi bilo nas i ne bismo mogli reći mi. Stvoreno je jedno, kako bi moglo biti dvoje, kako bi On stvorio jedno od mene i tebe...* (str. 16, istaknuo recenzent). Brojni odgovori njihovih ispitanika svjedoče da je „mi“ kod supružnika bio zasjenjen individualnim, a često namjerno skrivanim tajnama, koje nisu bile na vrijeme otkrivene, a koje su znale ostaviti tragične posljedice na bračno zajedništvo. Oslanjajući se na Ps 139, 23-24, kao da poručuju,

da supružnici trebaju proniknuti jedno drugo i upoznati misli jedno drugog.

Drugo poglavlje su naslovili: *Brak, a ne zatvor*, što sam uzeo kao naslov ove recenzije. U njemu su impresivna negativna iskustva ispitanika. Supruge su isticale svoje probleme jer ih muževi često omalovažavaju, ismijavaju, smatraju bezvrijednim i sl. Muževi su isticali pak da ih supruge kritiziraju i blate pred drugima, stalno prigovaraju, previše su ljubomorne, kad ne treba onda su šutljive, stalno ih kontroliraju i sl. Zbog toga je mnogima brak poput zatvora i kazne. Autori zaključuju da takvi često gledaju samo na vlastitu korist ili udobnost, a premalo na korist drugoga (Fil, 21-4). Takvi trebaju dobro razmisliti je li im Krist temelj zajedništva i lokomotiva njihova braka. Zajedništvo daje dodatnu snagu i energiju pod uvjetom da se upregnu u zajednička kola. Slikovito izraženo: ako jedan konj može povući 1800 kg, a drugi 2000 kg, zajedno mogu vući 5500 kg (str. 40). Da brak ne bi bio zatvor supružnika, autori daju lijepe savjete o kojima vrijedi dobro razmisliti: nemojte biti ljuti u isto vrijeme; nikada ne vičite jedno na drugo; ako netko mora biti pobjednik, pobjedu prepustite supružniku; ako morate kritizirati odaberite pravi trenutak kada ste i vi vaš supružnik mirni, a kritiku, ako je nužno potrebno, izrecite bez posebnih emocija utemeljenu na istini i pro-

žetu ljubavlju; nemojte prečesto podsjećati na pogreške iz prošlosti; nemojte nikada zaspati posvađani; znajte uputiti i komplimente, a ne samo kritike; ako ste opravdano i dokazano kritizirani, budite spremni priznati pogreške i moliti za oprostjenje; u diskusijama ne težite da vodite glavnu riječ jer je najčešće ta osoba više kriva; radije zanemarite cijeli svijet nego jedno drugo.

Treće poglavlje ističe da su supružnici partneri u braku, a ne roditelji jedno drugom. Ovdje se pojam „roditelj“ odnosi na zapovijedanje ili šefovanje u braku, koje zna biti prisutno u mnogim obiteljima. Takav odnos u braku daje osjećaj neravnopravnosti, podređenosti, agresivnosti, udaljavanja, pa čak i mržnje... Partner partneru može biti na blagoslov, ali i na prokletstvo. Ako supružnici nisu partneri, onda je opasnost da važne odluke donosi samo jedna strana, a druga se uzrujava i pati. Partneri moraju biti svjesni da bez partnerstva s Bogom jedno drugo ne mogu potpuno usrećiti.

Četrto poglavlje govori o spremnosti mijenjati se. Po svojoj naravi i psihologiji žene su više sklone čestim promjenama, pa se čak i udaju s uvjerenjem da će promijeniti svojega zaručnika. Muškarci se opiru promjenama, a žene na njima inzistiraju. Kada je brak obdaren roditeljstvom, promjene su neizostavne: supruga postaje i majka, a suprug i otac, onda su su-

pružnici pozvani u većoj mjeri prilagođavati se i mijenjati se prema djeci, ali također i jedno prema drugome. Prije su im dječje pelene smrdjele, a sada mirišu (str. 71). Odgoj djece zna biti čest povod razmiricama i svađama među supružnicima. U nekim slučajevima roditelji misle samo na djecu, a zaborave misliti i na sebe.

O važnosti seksualnih odnosa u braku autori govore u petom poglavlju. Ako li oni nisu dobri, 90 % negativno utječu na ozračje u braku (str. 84) i vode prema nevjernosti i preljubu. Svaki preljub je pak grijeh, a grijeh razdvaja, a ne ujedinjuje, što je velika opasnost za bračne drugove.

Supružnici ne smiju zaboraviti da su partneri i prijatelji jedno drugom. U situacijama omalovažavanja, udaljavanja, nevjernosti i sl. prijateljstvo blijedi, a ljubav iščezava, o čemu se govori u šestom poglavlju. Tada se osobe osjećaju izolirane, odbačene, zaboravljene, usamljene. Autori zaključuju da je tužna ljubav ako je nemaš kome dati (str. 110). U tim prilikama treba tražiti način zajedničkih aktivnosti jer je prijateljstvo poput bankovnog računa koji ne koristi ako nema ulaganja (str. 112). Da ne dođe do takvih situacija, u braku treba poštovati djela, a posebno riječi supružnika jer jezik zna biti bolež koji ubada, od kojeg rane sporo zarastaju. Sve riječi, bilo prikladne i pohvalne, bilo prijekorne i opomi-

njujuće, trebaju biti dobro promišljene te izrečene u pravo vrijeme i na pravi način. Uvijek bi trebale imati dimenziju okrepe, suosjećanja, razumijevanja i zahvalnosti. Kada kore nešto nesavršeno kod partnera, nikada ne bi trebale vrijeđati osobu supružnika.

Mnogi zaručnici stavljaju prevelik naglasak na svadbeno ludilo, više nego li na sakramentalnu stvarnost, o čemu je riječ u sedmom poglavlju. Priprava vjenčanja u svim pogledima, a naročito vjerskom i sakramentalnom, za katolike je silno važna, ali još je važniji život u zajedništvu poslije vjenčanja. U tom razdoblju supružnici znaju stavljati prevelik naglasak na zarađivati i bogatiti se te na kupovanje na kredit bez mjere i potrebe. Jedan muž je napisao da se demon razdora njihova braka nastanio u njihovoj garaži (str. 145). Novac nije nebitan faktor braka, ali ne smije postati najvažniji čimbenik. Odnos prema materijalnim dobrima u dobroj mjeri odražava duhovno stanje braka. Na kušnji su i bogati i siromašni supružnici. Bogati možda vjeruju previše u svoje bogatstvo, a siromašni previše sumnjaju u Božju providnost. Bogati su u iskušenju da postanu samodostatni na temelju lažne sigurnosti, a siromašni pate zbog prevelikog osjećaja nesigurnosti. Zaručnici ovdje nedovoljno shvaćaju Pavlovu opomenu Timoteju da je srebroljublje korijen svih zala (1 Tim 6,10). Supružni-

ci često nisu zadovoljni s onim što imaju, pa pošto poto žele imati ono što nemaju, a bezglavo žele. Takvi moraju shvatiti i prihvatiti terapiju oslobađanja od ropstva materijalnomu jer nasmiješeni milijunaši su rijetkost. Jedan od najbogatijih, John D. Rockefeller, napisao je da je najsiromašniji čovjek koji ima samo novac (str. 153). Takvima Pavao poručuje u poslanici Filipljanima da ne smiju robovati svojim željama, da ne moraju imati sve sada, a platiti kasnije, da nauče obilovati i oskudijevati (Fil 4,12).

Duhovni vođa u braku je vrlo važna i odgovorna zadaća. O tome autori govore u osmom poglavlju. Za osposobljavanje za tu zadaću ovdje oni sugeriraju čitanje Božje riječi i molitvu. Ona je poput *time outa*. Pod tim pojmom treba razumjeti pravilo u mnogim sportovima kada trener skuplja i poziva sve igrače na savjetovanje i poticaje ili na kritiku i prigovore, ili na promjenu stila igre, ili na novo zalaganje... U ovoj slici trener je Gospod Bog, a igrači su svi koje On okuplja i koji ga trebaju slušati.

Brak bez žaljenja naslov je devetog poglavlja. Ovdje dominira njihova slika retrovizora u autu. Vozač ne može voziti naprijed, a nikada ne pogledati u retrovizor svojega života. Pogled unazad pomaže sigurno voziti naprijed. Ali stalno gledati unazad, nije dobro i tako je nemoguće voziti naprijed. Preneseno na bračno zajedništvo,

takvima je vlastita prošlost noćna mora budućnosti. Takvi su okovani vlastitom osudom i krivnjom koja ih koči živjeti sada. U tom smislu oni trebaju biti sposobni uvidjeti što treba mijenjati i mijenjati što se može promijeniti, a prihvatiti ono što ne mogu mijenjati. S Pavlom su pozvani zaboravljati ono što je za njima te prezati za onim što je pred njima (Fil 3,13-14). Nije dovoljno samo otpustiti svoju prošlost, nego treba aktivno posegnuti za svojom budućnošću.

U posljednjem, desetom poglavlju autori uspoređuju brak s mladim vinom. Ono ima šansu uz dostatnu mudrost ili sazreti u prvoklasno vino, ili uz krive korake postati ocat. U prvom slučaju vino dobiva sve veću vrijednost i važnost, a u drugom postaje kiseli ocat. Za njih je brak više od kemije ako je povezan s Bogom. Ako je Bog u braku na prvom mjestu, onda je sve drugo u braku na svojem mjestu. U braku se treba okrenuti životu, a strah od smrti ga ne smije kočiti.

U jednoj završnoj pjesmi autori donose primjer dvoje supružnika koji su doživjeli duboku starost. Ona je oboljela i njihova djeca su odlučila, protiv volje njezina supruga, da je smjeste u starački dom. Suprug je dolazio svaki dan u dom i proboravio u miru kraj supruge nekoliko sati. Jednog dana činilo se da je otišao prije vremena, zaključile su sestre doma. No, on se sakrio u ormar i kada su sestre poradile

sve što je trebalo, on je izašao, uzeo svoju suprugu i odvezao ju autom kući s riječima: *daj te mi da je kući odvedem, jer obećanje sam dao i ispuniti ga moram, znam da bi kod kuće radije bila, dajte mi da je dovedem kući...* (str. 234).

Autori na kraju savjetuju da sadašnji i budući supružnici dobro prostudiraju Pavlove riječi iz 1 Kor 13, 1-13 i usklade i utemelje svoj bračni život na *Hvalospjevu ljubavi* jer brak nije neslana šala i predmet jednostranih aforizama.

Zaključno: Kao što za dijete nije dovoljno samo pročitati knjigu o djetei da biste smršavjeli, tako i u braku nije dovoljno samo obećanje, pa ni samo htjeti, nego stalno zalaganje za kršćanske vrijednosti braka u kojem je Bog i partner u središtu. Stoga brak za kršćane nije samo ženidbena ceremonija ili kulturološka tradicija, ili policica kasko osiguranja, nego ustanova života koja u katoličkom poimanju uključuje nerazrješivost i jedincatost, ako je valjano sklopljena. Sakramentalna nerazrješivost braka kost je u grlu svim modernim liberalima koji je smatraju ograničenjem ljudske slobode. Stoga im je privlačan brak bez vjenčanja, brak na probu, sloboda ljubavi i sl.

Autori ove knjige silno naglašavaju bračno zajedništvo kao izvor snage za sve bračne probleme. Oni ističu onaj „mi“ kao „vulkan ljubavi“, kao zajednicu ljubavi u kojoj osobni „ja“ supružnika, njihova

sloboda, identitet i osobnost ne iščekavaju, nego se Božjom milošću oplemenjuju i uklapaju u onaj zajednički „mi“. Iz te perspektive autori upozoravaju današnje i buduće bračne parove na mnoga iskrivljena shvaćanja braka i svjedoče kako nadići neke bračne probleme. Za njih je kršćanska ženidba znak Krista i Crkve. Bog je vodi i posvećuje po Kristu koji je zaručnik Crkve. Stoga je bračni savez muškarca i žene za katolike sakrament, koji ukazuje i uprisutnjuje odnos Krista i Crkve, koji je nerazrješiv. Zato snagom Božje milosti kršćanski supružnici izgaraju jedno za drugo, a Bog ih u ljubavi vodi svojom providnošću i grije svojom milošću.

Knjiga je ugledala svjetlo dana odavno. Ja sam je nedavno otkrio i smatram vrijednom moje recenzije, iako vjerojatno nije jedina. Knjigu i njezine misli od srca preporučujem za čitanje i razmišljanje svim čitateljima, posebno sadašnjim, a naročito budućim supružnicima, te smatram da ima izvanrednih poruka i savjeta o kojima vrijedi dobro razmisliti, osobito u procesu kršćanske priprave za brak.

Niko Ikić